

Deltagande och samråd i ett internationellt perspektiv

JUR. DR CHRISTINA JOHANSSON

Varför frågan om deltagande och samråd?

- Deltagande i offentliga angelägenheter en mänsklig rättighet, för minoriteter, internationellt sett
- Inflytande och samråd en skyldighet i viss mån i Sverige för myndigheter vis-a-vis minoriteter
- Sverige har anslutit sig till internationella lagar. Där står att Sverige är skyldig som stat att garantera politiskt deltagande för alla.

Rätten till deltagande - allmänt

- Rätt att rösta och att kandidera till val
- Rätt att ha tillgång till offentliga tjänster
- Rätt att delta i handläggningen av offentliga angelägenheter, antingen direkt eller genom fritt valda ombud

Rätten till deltagande för minoriteter

- Kompensation för att majoritetsprincipen inte räcker till
- Möjligheten att bevara och utveckla sin kulturella identitet
- Rättigheterna syftar till att ”sätta minoriteten i en jämlik position med majoriteten”

Minoriteters rätt till deltagande

- Staten ska skapa nödvändiga förutsättningar för att personer som tillhör nationella minoriteter
- *effektivt* ska kunna *delta*
- i (det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i) *offentliga angelägenheter,*
- *särskilt de som berör dem.*

Översikt över minoriteters rätt till deltagande

- Centralt – regionalt – lokalt
- Bindande – rådgivande
- Utanför systemet – inom det politiska systemet
- Reglerat i lag – informellt deltagande
- Minoritetssammansatt – majoritet/minoritetsammansatt

Exempel på centralt deltagande

- Reserverade platser i parlament
- Sänkt rösttröskel vid valen för minoritetsrepresentanter
- Intresserepresentation i förvaltning
- Rådgivande organ
- Självstyrelse

Exempel på regionalt/lokalt deltagande

- Reserverade mandat i beslutsfattande församling
- Sänkt rösttröskel vid valen för minoritetsrepresentanter
- Intresserepresentation i förvaltning
- Rådgivande organ
- Självstyrelse

Sveriges rättsregler om minoriteters deltagande

- Regeringsformen
- Sametingslagen
- Rennäringslagen
- Minoritetslagen

1 kapitlet 2 paragrafen Regeringsformen

- Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.
- Den enskildes personliga, ekonomiska och *kulturella välfärd* ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till *arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa*.
- Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en *god miljö för nuvarande och kommande generationer*.
- Det allmänna ska verka för att *demokratins idéer* blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den *enskildes privatliv och familjeliv*.
- Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå *delaktighet* och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.
- *Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas*.

Sametingslagen och rennäringslagen

- Sametinget rådgivande i fråga om samisk kultur; inflytande över sameskolan
- Samebyn har inflytande över renskötseln, debitering av/fördelning av gemensamma kostnader

5 paragrafen minoritetslagen

- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till *inflytande*
- *i frågor som berör dem och*
- *så långt det är möjligt*
- *samråda med*
- *representanter* för minoriteterna i sådana frågor

Jämförelser: Sverige och internationell rätt

Sverige

- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till *inflytande*
- *i frågor som berör dem och*
- *så långt det är möjligt*
- *samråda med*
- *representanter för minoriteterna i sådana frågor*

Internationell rätt

- Staten ska skapa nödvändiga förutsättningar för att *personer som tillhör nationella minoriteter*
- *effektivt ska kunna delta*
- i (det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i) *offentliga angelägenheter,*
- *särskilt de som berör dem.*

Slutsatser om Sverige- generellt

- Bindande – *rådgivande*
- *Centralt – regionalt – lokalt*
- Utanför systemet – *inom det politiska systemet*
- *Reglerat i lag – informellt deltagande*
- Minoritetssammansatt –
majoritet/minoritetsammansatt *Inte aktuellt*

Slutsatser mer i detalj

- Reserverade platser i parlamentet - NEJ
- Sänkt rösttröskel vid valen för minoritetsrepresentanter - NEJ
- Intresserepresentation i förvaltning – NEJ
- Rådgivande organ – NEJ/NJA
- Självstyrelse – NEJ/NJA